

Ликвидност као фактор конкурентности банкарског сектора Србије

Liquidity as a factor of competitiveness of Serbian banking industry

Владимир Мирковић*

Сбербанк а.д. Београд

Марија Кнежевић**

Прокредит банк а.д. Београд

Сажетак: Конкурентност банкарског сектора се може посматрати кроз подвојеност банака у државном власништву са једне стране и банака у претежном власништву страних правних лица (тзв. страних банака) са друге стране и кроз призму остварених финансијских резултата. Стране банке предњаче у банкарском сектору Србије по оствареним резултатима у домену профитабилности и ликвидности. Банке код којих се држава појављује као већински власник или као највећи појединачни акционар су последњих година показале изразито низак ниво конкурентности и велику изложеност системским ризицима. Поларизација на успешне и неуспешне банке, као и општи проблеми ликвидности са којима се суочава српска привреда, намећу потребу да се анализирају ефекти могућих утицаја Базел III стандарда на ликвидност, профитабилност и конкурентност банкарског сектора Србије. Изазови у сегменту креирања повољног инвестиционог амбијента за стране улагаче и увођења Базел III стандарда, као одговора на изненадне финансијске шокове, представљају кључну одредницу будућег развоја банкарског сектора на којима се темељи и конкурентска предност финансијског сектора у односу на остале секторе привреде.

Кључне речи: конкурентност, Базел III, банкарски сектор, ликвидност, профитабилност.

Abstract: Banking industry competitiveness could be observed through separation of results achieved by banks in state ownership on one side, and banks mostly in ownership of foreign legal entities (i.e. foreign banks) on other side, as well as through the prism of achieved results. Foreign banks are advancers in Serbian banking industry in achieved results in domain of profitability and liquidity. Banks, which are in majority ownership of state and banks in which state is the largest individual shareholder, showed extremely low level of competitiveness and high level of exposure to systemic risk. Polarization on successful and unsuccessful banks, as well as general liquidity are problems that Serbian economy is faced with, intend emergency for analyzing potential effects of Basel III standards on liquidity and competitiveness of Serbian banking industry. Challenges in segment of creation of favorable investment environment for foreign investors and introduction of Basel III standards, as response on unexpected financial shocks, represent key determinant for banking industry prospective development on which underlie competitive advantage of financial industry in comparison with other industries in economy.

Keywords: competitiveness, Basel III, banking industry, liquidity, profitability.

* ✉ vladamirkovic@orion.rs

** ✉ marijaknezevic@yahoo.com

Увод

Стабилан финансијски систем представља битан предуслов конкурентности банкарског сектора и привреде у целини. Почетком 21.века банкарски сектор Србије је доживео крупне трансформације, које су резултирале у драстичном смањењу броја банака уз истовремено значајне стране директне инвестиције у банкарски сектор. На тим основама је грађен кредибилан финансијски систем који је имао за циљ да банкарски сектор учини ефикаснијим и прилагодљивијим условима пословања карактеристичним за развијене европске привреде. Чињеница да у структури банака доминантно учешће имају банке у претежном власништву страних правних лица (тзв. стране банке) указује на то да је у претходном периоду доста урађено на плану подизања кредибилитета српског банкарског сектора. Улазак страних банака јесте потребан, али не и довољан услов кредибилног и стабилног банкарског сектора, на тој основи посматрано и довољно конкурентног у европским оквирима.

Закључци о ефикасном и конкурентном банкарском сектору Србије могу бити врло опречни уколико бисмо конкурентност банака посматрали са аспекта подвојености банака које се налазе у државном власништву, са једне стране и тзв. страних банака са друге стране, као и уколико би се анализа успешности банака вршила имајући у виду остварене финансијске резултате. Очигледно је да стране банке предњаче у домену профитабилности и ликвидности, односно, представљају носиоце позитивног резултата банкарског сектора Србије. Банке у претежном државном власништву су суочене са бројним проблемима у пословању што је последњих година као последицу имало и гашење три државне банке услед поткапитализованости и нерегуларности у пословању. Последњи случај одузимања лиценце приватној Универзал банци, након већ довољно познатих случајева државних банака: Агробанке, Развојне банке Војводине и Привредне банке Београд, дају јасан сигнал потенцијалним страним инвеститорима о потреби да буду додатно обазриви приликом доношења одлуке о уласку на српско тржиште. Интерно генерисани проблеми у банкарском сектору Србије не представљају искључив разлог обазривости страних инвеститора. Наиме, последице које је глобална економска криза оставила на финансијски систем у свету налаже додатни ниво опрезности страних инвеститора приликом доношења одлуке о инвестирању на тржишта земаља у развоју.

Глобална финансијска криза која је отпочела средином 2007. године са својим пратећим последицама је поново покренула нека врло значајна питања везана за ликвидност финансијских тржишта и функционисање банкарског сектора. Пре наступања кризе, активност на финансијским тржиштима је била врло динамична па је самим тим и финансирање пословања било могуће извршити по знатно нижим трошковима него у току саме кризе а нарочито у периоду након првог таласа светске економске кризе.

Негативна кретања на тржиштима широм света су нужно оставиле последице на постојећи и будући ниво ликвидности. Банкарски системи у свету су погођени у великој мери стресном ситуацијом, тако да је нужност постала подршка централних банака у обезбеђивању довољног нивоа ликвидности потребног за функционисање светских привреда. У периоду кризе многе банке, су и поред довољног нивоа капитала, биле суочене са проблемима у пословању услед неадекватног управљања ликвидном активом. Тек је глобална економска криза пресудно утицала да се покрене питање ликвидности и управљање ликвидношћу као кључно у процесу обезбеђивања стабилности финансијског система. Истовремено се показало да одредбе Базела II нису довољне да се стабилност банкарског система обезбеди у условима нарушавања нормалног функционисања тржишта, тј. у стресним ситуацијама.

1. Међународна регулатива у области ликвидности

Уопштено, ликвидност представља способност банке да повећа своја ликвидна средства и измири доспеле обавезе о року доспећа, а да при том не претрпи значајне губитке. Улога банака као посредника између сектора са суфицитарним ликвидним средствима и сектора који има дефицит ликвидних средстава (тј. становништва) као и рочна трансформација краткорочних депозита у дугорочне кредите чини банке рањивим у односу на ризик ликвидности. Имајући у виду кризу суб-примарних стамбених кредита, која је претходила глобалној економској кризи, потом проблеме са којима су суочене суверене државе у Европској унији, као и растућу неизвесност на глобалним тржиштима, Базелски комитет за супервизију је 2010. године донео нови сет мера, познат као Базел III, са основним циљем да се постојећа правила унапреде и поставе виши стандарди у области управљања ликвидношћу.

Базел III се природно надовезује на претходно донету регулативу у области банкарског пословања, односно, на Базел I и Базел II, с том разликом што је Базел III превасходно усмерен на регулаторне стандарде који се односе на адекватност капитала, стрес тестирање и тржишни ризик ликвидности. Као крајња резултанта Базелске регулативе, предвиђено је повећање укупне отпорности и стабилности банкарског сектора на неочекиване и непредвидиве догађаје, као што је то био случај са наступањем глобалне финансијске кризе.

Базел III у области управљања ризиком ликвидности уводи две нове мере као есенцијалне за очување стабилности финансијског система: показатељ покрића ликвидности - LCR (скраћеница од: liquidity coverage ratio) и показатељ нето стабилног извора финансирања - NSFR (скраћеница од: net stable funding ratio). (Basel Committee on Banking Supervision, 2008) Показатељ покрића ликвидности (у даљем тексту: LCR) налаже да банке одржавају одговарајући ниво неоптерећене, високо ликвидне активе која се може претворити у готовину у року од 30 дана у случају да наступе екстремни, неочекивани догађаји на

тржишту, а да при томе банка не изгуби способност да измирује своје доспеле обавезе.

Показатељ нето стабилног извора финансирања (у даљем тексту: NSFR) је уведен да би се промовисало дугорочно финансирање и пословање банке успостављањем минимално потребног стабилног нивоа финансирања које је засновано на ликвидности банчине активе у временском периоду од годину дана. Увођењем LCR и NSFR показатеља, банке ће у већој мери бити фокусиране на дугорочне изворе финансирања као и на држање ниско-приносних али ликвидних облика активе, што ће се директно одразити и на профитабилност. Банке ће се оријентисати на корпоративне депозите са резидуалном рочношћу дужом од једне године, што може створити додатне проблеме нарочито у ситуацији када је ликвидно тржиште ограничено, а трошкови финансирања високи. Успешније банке ће остваривати виши износ NSFR рација и имаће значајан утицај на тржишну цену активе, док ће мање успешне банке бити директно суочене са падом конкурентности. (Мирковић, 2012)

LCR има за циљ појачавање отпорности банака у стресним ситуацијама током периода од месец дана, без активног укључивања државе или централне банке. LCR је, дакле конструисан, са првенственим циљем регулације краткорочне ликвидности. Конкретно, LCR као стандард ликвидности захтева да стање неоптерећене, високо ликвидне активе банке током временског периода од 30 дана буде веће од пројектованог нето одлива новчаних токова. LCR се обрачунава по следећој формули:

$$LCR = \frac{\text{Стање високо ликвидне неоптерећене активе}}{\text{Укупни нето одлив новчаног тока у периоду од 30 дана}} \geq 1 \quad (1)$$

Високо ликвидна актива се може разврстати на неколико категорија:

високо ликвидну активу првог реда – обухвата: готовину и готовинске еквиваленте, вишак изнад обавезне резерве код централне банке, државне хартије од вредности са пондером ризика од 0% према Базелу II; и

високо ликвидну активу другог реда – обухвата: државне хартије од вредности са пондером ризика од 20% према Базелу II, покривене и нефинансијске корпоративне обвезнице инвестиционог ранга (најмање AA–). Високо ликвидна актива другог реда се даље класификује на активу реда 2A и 2B, што је даље предмет лимитирања и корекције одговарајућим факторима волатилности (тзв. haircut).

Основне карактеристике високо ликвидне активе су следеће:

- низак ризик
- лакоћа претварања у готовину и извесност њиховог вредновања
- низак степен корелације са ризичном активом
- актива која је листирана на развијеним и познатим финансијским тржиштима што доприноси вишем степену транспарентности активе
- постојање активног и значајног тржишта на којима се тргује овим облицима активе
- низак степен волатилности
- повезаност ове активе са њиховим квалитетом – као резултат историјског опредељења да се у кризним ситуацијама инвестиције у овај вид активе повећавају.

Укупни нето одлив новчаног тока се дефинише као разлика између очекиваних укупних одлива новчаних токова и укупних очекиваних прилива новчаних токова у наредних 30 дана. Приликом обрачуна нето одлива новчаног тока, очекивани нето прилив новчаног тока се узима као горња граница, а поменутна горња граница је дефинисана на 75% укупних одлива новчаног тока. Другим речима, у сваком моменту банка је обавезна да држи високо ликвидна новчана средства која су најмање једнака износу од 25% новчаних одлива.

$$\text{Нето одлив новч. тока} = \text{Очекив. одливи} - \min[\text{очекив. приливи}; 75\% \text{ очекив. одлива}] \quad (2)$$

Планирано је да се LCR уведе почетком 2015. године, при чему ће минимални захтеви за овај показатељ бити постављени на 60%. Планирано је равномерно годишње повећање овог показатеља за по 10%, да би се коначно од 1. јануара 2019. године достигао износ од 100%. Овај приступ постепеног увођења LCR показатеља има за циљ да се без материјалних поремећаја учине кораци ка стабилизацији банкарских система а да се истовремено одржи текућа економска активност. (Basel Committee on Banking Supervision, 2013)

NSFR се представља као проценат расположивих стабилних средстава финансирања у укупним захтевним (неопходним) средствима финансирања. Сврха овог показатеља јесте смањење рочне неподударности између елемената активе и пасиве са преосталом рочношћу од минимално једне године. Предвиђено је да овај показатељ буде већи од 1 тј. 100%, како би се обезбедило да су расположива стабилна средства финансирања довољна да се задовоље

захтеви у погледу потребних стабилних средстава током посматраног периода. Математички се NSFR калкулише као:

$$\text{NSFR} = \frac{\text{расположива стабилна средства финансирања}}{\text{захтевана стабилна средства финансирања}} \geq 1 \quad (3)$$

Расположива стабилна средства финансирања су дефинисана као укупан износ капитала банке, преференцијалних акција са доспећем од једне и више године, обавезе са ефективним доспећем већим од годину дана, депозити по виђењу и/или орочени депозити са доспећем до једне године као и финансирање сектора привреде са доспећем до једне године. Поменути фактори се множе са специфичним факторима карактеристичним за сваки елемент биланса. Тако се капитал и обавезе са преосталом (резидуалном) рочношћу од преко годину дана, множе са пондером 100%, стабилни и мање стабилни депозити са пондерима 90% и 80% респективно, док се финансирање привреде пондерише са 50%. Захтевана стабилна средства финансирања су дефинисана као пондерисани збир вредности активе (која се држи и финансира) помножен са специфичним фактором захтеваних стабилних средстава који се додељује свакој ставки биланса појединачно.

Базел III предвиђа и увођење две нове резерве капитала и то: резерве капитала за ограничавање расподеле добити (енгл. Capital Conservation Buffer) и контрацикличне резерве капитала (енг. Countercyclical Capital Buffer). Резерва капитала за ограничавање расподеле добити је дефинисана на нивоу од 2.5% акцијског капитала банке, при чему ће пуна имплементација овог стандарда почети од јануара 2019. године. Контрациклична резерва капитала је уведена да би се ограничио системски ризик који је присутан у финансијском систему, а дефинисан је у распону од 0% до 2.5% ризично пондерисане активе.

Током 2009. године, CEBS¹ је донео препоруке у процесу управљања ризиком ликвидности које су првенствено усмерене на пружање могућности банкама да се одупру неочекиваним догађајима на тржишту у периоду од најмање месец дана а да се при том не мења нужно пословни модел. У том смислу је дефинисан амортизер ликвидности (тзв. liquidity buffer), као фактор уравнотежења у случају наступања „стресног“ сценарија и он мора бити континуирано доступан и расположив током дефинисаног краткорочног периода (периода опстанка). Амортизер ликвидности зависи од: строгости и карактеристика дефинисаних стрес сценарија, временског хоризонта и карактеристика активе која чини амортизер ликвидности.

Амортизер ликвидности је од изузетног значаја када наступе неочекивани поремећаји на тржишту, односно, када банка има хитну потребу за порастом ликвидности у кратком интервалу времена, док уобичајени извори финансирања

¹ ЕВА (European Banking Authority) је правни следбеник некадашње CEBS.

нису више расположиви или су расположиви у далеко мањој мери него што су потребе банке. Износ амортизера ликвидности се утврђује у складу са геком ликвидности у стресним условима током посматраног временског периода који се назива „период опстанка“ (енгл. survival period). Под периодом опстанка се подразумева онај временски период у којем институција тј. банка може да настави пословање без генерисања додатних средстава финансирања и у стању је да измири све доспеле обавезе под дефинисаним претпоставкама стрес сценарија. (CEBS, 2009)

Амортизер ликвидности чине готовина и најликвиднији облици активе које банка може продати или дати као обезбеђење на тржишту а да при томе не оствари значајан губитак продајући ликвидне облике активе уз огромне дисконте. Приликом конституисања елемената ликвидног амортизера банке се морају придржавати принципа диверсификације ризика, јер ће на тај начин умањити могућност да услед значајних тржишних поремећаја претрпе велике губитке. Ризик ликвидности је специфичан за сваку банку, па се од самих банака очекује да креирају сопствени систем управљања ликвидношћу, резерву ликвидности и спроводе стрес тестирање у складу са сопственим потребама.

Три основна модела стрес тестирања се разматрају и то: идиосинкратски, специфични тржишни и комбиновани стрес тест. Идиосинкратски стрес тест се односи на губитак тржишног поверења у појединачну банку или банкарску групу, еквивалентну вишеструком паду кредитног рејтинга. То је сценарио који ће највероватније имати последице по изворе финансирања за читаву банкарску групацију тј. за све афилијације у оквиру банке. Специфични тржишни стрес тест подразумева истовремено сужавање могућности за финансирање на појединим тржиштима на уобичајени начин као и утицај општег пада вредности активе и економске рецесије. Додатно сваки вид стрес тестирања треба да буде праћен и адекватним претпоставкама, уз истовремено постојање општег банчиног стрес теста, који треба да интегрише целокупно стрес тестирање спроведено у области ликвидности.

2. Локална регулатива у области ликвидности

Управљање ликвидношћу није само предмет захтева Базелске регулативе, већ је неопходно управљати ликвидношћу у складу са локалним захтевима које је прописала Народна банка Србије. Упркос чињеници да су земље еврозоне суочене за озбиљним проблемима ликвидности, банкарски сектор Србије се може оценити као изузетно ликвидан, уколико се посматрају регулаторно прописани показатељи ликвидности тј. шири и ужи показатељ ликвидности. Рацио ликвидности банке представља „однос збира ликвидних потраживања банке првог и другог реда, с једне стране, и збира обавеза банке по виђењу или без уговореног рока доспећа и обавеза банке са уговореним роком доспећа у наредних месец дана од дана вршења обрачуна показатеља ликвидности, с друге

стране. Ужи показатељ ликвидности банке представља однос ликвидних потраживања банке првог реда, с једне стране, и збира обавеза банке по виђењу или без уговореног рока доспећа и обавеза банке са уговореним роком доспећа у наредних месец дана од дана обрачуна показатеља ликвидности, с друге стране“ (Народна банка Србије, 2014)

Банка је дужна да ниво ликвидности одржава тако да:

1) показатељ ликвидности:

- износи најмање 1,0 – кад је обрачунат као просек показатеља ликвидности за све радне дане у месецу,
- не буде мањи од 0,9 дуже од три узастопна радна дана,
- износи најмање 0,8 кад је обрачунат за један радни дан;

2) ужи показатељ ликвидности:

- износи најмање 0,7 – кад је обрачунат као просек показатеља ликвидности за све радне дане у месецу,
- не буде мањи од 0,6 дуже од три узастопна радна дана,
- износи најмање 0,5 кад је обрачунат за један радни дан. (Народна банка Србије, 2014)

Просечан месечни показатељ ликвидности на крају 2012. године је достигао 2.08, што је знатно изнад регулаторног минимума од 1 за цео банкарски сектор Србије. У исто време, ужи показатељ ликвидности од 1.58 је знатно виши од регулаторног ниво од 0.7, што појачава позитиван утисак о ликвидности банкарског сектора Србије. Последњи расположиви податак о достигнутом нивоу ликвидности банкарског сектора Србије се односи на трећи квартал 2013. године када су шири и ужи показатељ ликвидности износили 2.51 и 1.99 респективно. Изнети подаци јасно илуструју да банке у Србији нису суочене са проблемима ликвидности, што је у доброј мери и заслуга рестриктивних мера монетарне политике коју је спровела Народне банке Србије. Кретање ширег и ужег показатеља ликвидности у периоду од 2009. се може сагледати на Слици 1:

Слика1. Показатељ ликвидности у периоду 2009. – III квартал 2013.



Извор: Народна банка Србије (www.nbs.rs)

3. Могући утицај Базела III и промене регулативе на конкурентност у банкарском сектору у Србији

Примена препорука садржаних у оквиру Базела III очекује се и у домаћем банкарском систему. Њихово увођење би требало да допринесе бољем и квалитетнијем процесу управљања ризицима, пре свега ликвидносним и кредитним пошто су управо пропусти у овим областима означени као фактор који је потпомогао економску кризу. Тиме се признају недостаци процеса управљања ликвидношћу и изворима финансирања, јер се велики број банака у свету, упркос задовољавајућој капиталној адекватности сусрео са ликвидносним проблемима који су касније довели до домино ефекта и катастрофалних губитака.

Такође, увођењем нових показатеља очекује се смањење веће изложености ликвидносном ризику која између осталог постоји због рочне неусклађености пласмана и извора средстава, на основу које су многе банке остваривале више каматне марже и профите финансирајући дугорочне пласмане краткорочним, често преконоћним, јефтинијим позајмицама. Тако је поред излагања институције додатном каматном ризику, занемарен појачан ликвидносни ризик који је уграђен у дугорочну активу јер се подразумева да сви пласмани, без обзира на рочност носе исти ликвидносни ризик. Иако банке у Србији нису имале значајнијих ликвидносних проблема, препоруке Базела III би утицале пре свега на структуру извора финансирања и посредно на профитабилност појединачних банака и сектора у целини.

Увођењем NSFR показатеља очекује се пре свега рочно усклађивање активе и пасиве банака, односно смањење износа дугорочних пласмана банака који се финансирају краткорочним средствима. На крају 2013. године у банкарском сектору чак 45% укупних изовра финансирања чине краткорочна средства, са доминантним уделом депозита привреде и становништва, док краткорочни пласмани, укључујући и резерве код Народне банке чине 37%. Међутим, само краткорочни пласмани немонетарном сектору представљају свега 18,6% што указује да се највећи део дугорочних потраживања становништва и привреде финансира из краткорочних извора. (Статистички билтен, НБС).

Смањење постојећег гепа, у светлу NSFR, водило би нужном повећању удела дугорочних извора, што би повећало укупну цену финансирања и последично утицало на даље сужавање нето каматних маржи. Наиме, у периоду од 2008. до 2012. године нето каматне марже на нивоу сектора бележе тенденцију пада првенствено као последица пада активних каматних стопа, док је пад каматносног приноса на активу резултат пада просечних каматних стопа на пласмане. (Кнежевић, 2013). Притисак на активне каматне стопе је настављен и током 2013. године, а реално је очекивати наставак тренда који је додатно потпомогнут стагнацијом кредитне активности. Уз пораст трошкова финансирања, нето каматне марже би се додатно смањиле са ефектима на профитабилност банака.

Табела 1. Нето каматне марже у банкарском сектору Србије

	2008	2009	2010	2011	2012	2013 (ТЗ)
Нето каматна маржа (у односу на укупну активу)	5.40%	5.10%	4.60%	4.60%	4.20%	4.10%
Приходи од камата у односу на укупну активу	8.80%	8.60%	7.70%	7.80%	7.20%	6.89%
Расходи од камата у односу на укупну активу	3.50%	3.50%	3.00%	3.20%	3.00%	2.78%

Извор: прорачуни аутора на бази података са сајта НБС: <http://www.nbs.rs>

Иако банкарски сектор бележи позитивне резултате, забрињавајући су подаци да све више банака остварује губитке. Банкарски сектор је у 2012. години остварио 230,3 милиона евра добитка. Међутим, јасно се уочава оштра подела на банке које годинама послују са губицима и оне које имају позитиван резултат. Преко 40% оствареног добитка успешних банака у 2012. години је служило за покриће губитка друге групе. У првих девет месеци 2013. године, чак 13 банака је остварило губитак, након чега је двома банкама одузета дозвола за рад. Имајући у виду да нето приходи од камата чине преко 70% оперативног добитка, уз стагнацију кредитне активности, несумњиво је да би додатно смањење нето каматне марже значајно утицало на резултате сектора. У таквој ситуацији мање негативних ефеката ће имати оне банке које имају диверсификованије пословање, односно већи удео прихода од провизија и осталих некаматносноних прихода, боље процесе управљања ризицима, а последично и нижи ниво ненаплативих

кредита. Пружајући инвеститорима већу сигурност за улагање биће у бољој позицији да обезбеде повољније изворе финансирања и пресудно утичу на висину активних каматних стопа. Банке које су до сада имале више трошкове финансирања од просека, засноване првенствено на депозитима становништва, сусрешће се са већим изазовима за одржавање нивоа профитабилности и конкурентности.

Ипак, од пресудног значаја за одржавање ликвидности и солвентности пословања јесте јачање функције управљања ризицима којима су банке изложене, првенствено смањење удела ненаплативих потраживања. Међутим, решавање проблема ненаплативих кредита делимично је у моћи банака које није могуће без опоравка реалног сектора. У условима суженог маневарског простора, захтевима за одржавањем задовољавајуће адекватности капитала и ликвидности уз притисак тржишта на активне каматне стопе, конкурентност банака ће примарно зависити од њихове способности да обезбеде оптималну структуру извора финансирања, одговарајући квалитет кредитног портфолија и побољшају интерну ефикасност пословања.

Закључак

Препоруке Базелског комитета за супервизију банака, оличене кроз Базелске стандарде, током деценија постале су основ регулативе над банкарским системима у земљама широм света. У Србији се Базел II примењује од 2012. године са циљем подизања стабилности финансијског система на виши ниво. Ипак, како је светска економска криза из 2008. године показала, сама усаглашеност са Базелом II и његова примена не представљају гаранцију сигурности и стабилности банкарског система јер је криза управо ескалирала у развијеним земљама, чланицама Базелског комитета услед мањка ликвидности за покривање системских ризика проистеклих из великих кредитних губитака.

Иако су очекивања од новог стандарда, Базела III, да обезбеди јачање отпорности банака на системске ризике кроз јачање капиталне основе и ликвидносне позиције, без подједнаке укључености банака и регулатора, не могу се очекивати одговарајући резултати. Досадашња искуства показују да увођење препорука у виду регулативе позитивно доприноси подизању свести о значају процеса управљања ризицима. Подједнаку одговорност за јачање отпорности банкарског система, кроз квалитетније управљање ризицима сnose и регулаторни органи, са посебним акцентом на кључне проблеме и узроке, а не на последице које неадекватно управљање ризицима има.

У банкама у Србији, у последњих неколико година није било значајнијих ликвидносних проблема. Добру ликвидносну позицију обезбеђује рестриктивна монетарна политика и високе стопе обавезне резерве. Одузимање дозвола за рад у последње две године у четири банке није изазвало велике потресе на тржишту јер су обавезе према депонентима биле обезбеђене шемом за осигурање депозита

и пренете на друге банке. Међутим, висок ниво ненаплативих потраживања и општа неликвидност привреде, би могли да угрозе пословање банака, јер дугорочно без ликвидности реалног сектора не може се обезбедити ни ликвидност банака. Зато се ликвидност јавља као кључни показатељ конкурентности банака пошто је уско повезана са осталим индикаторима успешности – износом ненаплативих потраживања и последичном профитабилношћу будући да банка без ликвидносних проблема нема потешкоћа у наплати и може да обезбеди инвеститорима жељени принос.

Референце

- Basel Committee on Banking Supervision (2008). *Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision*. Преузето 16.03.2014 са сајта: <http://www.bis.org/bcbs/>
- Basel Committee on Banking Supervision (2013). *Basel III: the liquidity coverage ratio and liquidity risk monitoring tools*. January 2013. Преузето 16.03.2014 са сајта: <http://www.bis.org/bcbs/>
- CEBS (2009). *Guidelines on liquidity buffers & survival periods*. Преузето 16.03.2014 са сајта: <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/16094/Guidelines-on-Liquidity-Buffers.pdf>
- Кнежевић, М. (2013). Пад каматних стопа као фактор раста пласмана банака, *XL Симпозијум о операционим истраживањима, Зборник радова* (135–140). Златибор: Факултет организационих наука.
- Мирковић, В. (2012). Банкарски сектор Србије: остварене перформансе и изазови у будућности, *Економски видици*, 17 (4), 643 – 662.
- Народна банка Србије (2014). *Одлука о управљању ризицима банке*. Преузето 16.03.2014. са сајта: http://www.nbs.rs/internet/cirilica/20/index_kpb.html
- Народна банка Србије (2014). Преузето 16.03.2014. са сајта: <http://www.nbs.rs/internet/cirilica/80/index.html>.
- Народна банка Србије (2014). *Статистички билтен децембар 2013*, Преузето 10.03.2014. са сајта: http://www.nbs.rs/static/nbs_site/gen/latinica/90/statisticki/sb_12_13.pdf
- Народна банка Србије (2014). *Банкарски сектор у Србији Извештај за треће тромесечје 2013. године*, Преузето 10.03.2014. са сајта: http://www.nbs.rs/export/sites/default/internet/latinica/55/55_4/kvartalni_izvestaj_III_13.pdf

Resume

This paper deals with topic of liquidity in banking industry as a very important factor of competitiveness, especially having in mind current situation in Serbian banking industry. Internal consolidation in Serbian banking industry at the beginning of XXI century and global financial crisis had important consequences on efficiency and operation of whole financial system. Illiquidity became inherent for many banking

systems making harder for banks to adjust in compliance with previously established and generally accepted Basel principles. In that sense, introducing new liquidity ratios, their monitoring and alignment with Basel principles and local regulatory requirements has an extraordinary importance for stability and functioning of banking systems. In Serbia, starting from 2012, four banks had lost their operational licenses due to irregularities in business, while at the same time increasing portion of bad debts and general illiquidity in Serbian economy represent serious threat to sustainable growth of Serbian banking system. Those events did not have catastrophic consequences for Serbian banking industry primarily due to existence of deposit insurance scheme which serves for fulfilling of obligations toward deponents. Nevertheless, Basel III measures, related to liquidity ratios and their gradually introduction, are crucial step in the process of achieving and maintaining stability of Serbian banking industry.